

BARKODI

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS
AGJENCIA KOMBËTARE E PROVIMEVE

PROVIMI I MATURËS SHTETËRORE 2013

I DETYRUAR

VARIANTI A

E premte, 31 Maj 2013

Ora 10.00

Lënda: Gjuhë shqipe dhe Letërsi

Gjimnazi, gjimnazi gjuhësor, seksionet dygjuhëshe, pedagogjike

Udhëzime për nxënësin

Testi në total ka **25 pyetje**: 13 pyetje me zgjedhje (alternativa) dhe 12 pyetje me zhvillim.

Testi është i ndarë në dy pjesë: joletrare dhe letrare.

Në të dy pjesët ka pyetje me **zgjedhje** dhe me **zhvillim**. Në pyetjet me zgjedhje rrethoni **vetëm** shkronjën përbri përgjigjes së saktë, ndërsa për pyetjet me zhvillim është dhënë hapësira e nevojshme për të shkruar përgjigjen.

Koha për zhvillimin e pyetjeve të testit është **2 orë e 30 minuta**.

Pikët për secilën kërkesë janë dhënë përbri saj.

Për përdorim nga komisioni i vlerësimit

Kërkesa	1	2	3	4	5	6	7a	7b	8	9	10
Pikët											
Kërkesa	11a	11b	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Pikët											
Kërkesa	21a	21b	21c	22	23	24a	24b	25a	25b	25c	25d
Pikët											

Totali i pikëve

KOMISIONI I VLERËSIMIT

1.....Anëtar

2.Anëtar

PJESA I***Kur bie shi***

Derisa u shpërngula në jug të vendit, nuk dija ndonjë gjë të madhe për shiun. S'më shkonte në mendje se kishte shira të rrëmbyeshëm apo shumë të butë, shira të ftohtë, por edhe të vakët, shira që ia behnin vrullshëm dhe shira që vinin ngadalë - ngadalë.

Nuk e dija se shirat mund të jenë të rrallë dhe, atëherë, njerëzit luten e presin, por, edhe ardhja e tyre e tepërt, nuk i duhet as njeriut e as tokës.

Nuk më kishte shkuar kurrë në mendje se, qoftë edhe një shi i lehtë që vjen në fund të një pasditeje të nxehtë, ku temperaturat i kalojnë 38⁰C, mund ta djegë vërtet grurin, duke bërë që uji të avullojë nga kërcelli.

Jo rrallë, të ndodhur përballë trilleve të natyrës, njerëzit ngurrojnë të mbjellin sërish.

Nuk kisha parë se si shirat e gjatë e të ngadaltë derdheshin mbi të korrat, duke e përkulur grurin sa në një anë në tjetrën dhe, në fund, duke e shkatërruar atë përfundimisht.

Nga stuhitë e befta dhe të dhunshme të breshrit, isha e detyruar të ndërroja dërrasat e çatisë dy herë në pesë vjet. Një mot i tillë më kujtoi gjyshen, e cila kishte rrjeta teli në dritaret e anës perëndimore të shtëpisë së vet.

Nuk i kisha parë trillet e erës, shiut dhe të breshrit, gropat në një fushë gruri, që dukeshin si të ishin gjurmë të rënda këmbësh të një gjiganti që kishte shkelur në ato anë.

Nuk kisha parë breshër të binte nga qielli i kthjellët, blu. Nuk kisha provuar shi që vinte valë-valë dhe shtyhej përpara nga erëra të forta.

Nuk e kisha kuptuar se një shi i butë në pranverë ose në vjeshtë, një shi që bie drejt e poshtë, një shi që spërkat butësisht, është më shumë se një bekim. Është një mrekulli.

Njëherë, një fermer i vjetër na pyeti mua dhe tim shoq se sa kohë kishim në ato anë. "Pesë vjet,- iu përgjigjëm ne. - Epo, atëherë,- tha ai,- keni parë shi."

Rrethoni alternativën e saktë për pyetjet nga 1 deri në 6.

1. Gjuha e përdorur në këtë tekst i përket ligjërimit:

1 pikë

- A) akademik;
- B) gazetaresk;
- C) letrar;
- D) popullor.

2. Autorja e këtij teksti i drejtohet më së shumti:

1 pikë

- A) specialistëve që studiojnë kushtet e motit.
- B) fermerëve që merren me mbjelljen e grurit.
- C) banorëve që jetojnë në jug të vendit.
- D) punonjësve që matin sasinë vjetore të shirave në jug.

3. Cila nga alternativat e mëposhtme shpreh idenë kryesore të tekstit?

1 pikë

- A) Në jug të vendit ka shumë gropa për shkak të erozionit.
- B) Në jug të vendit, breshri shpesh kthehet në problem për banorët.
- C) Në jug të vendit duket sikur një gjigant ka shkelur fushat me grurë.
- D) Në jug të vendit, shiu është i paparashikueshëm dhe njerëzit marrin masa mbrojtëse.

4. Në fjalinë: *Jo rrallë, të ndodhur përballë trilleve të natyrës, njerëzit ngurrojnë të mbjellin sërish*; fjala ***trillet*** ka kuptimin: **1 pikë**
- A) tekat;
B) format;
C) pasojat;
D) përparësitë.
5. Leksiku i përdorur në paraqitjen e shiut mbizotërohet nga: **1 pikë**
- A) folje;
B) emra;
C) mbiemra;
D) ndajfolje.
6. Cili burim informacioni do të ishte më i besueshëm për një studim shkencor me titull: “Si ndikon moti në prodhimin e grurit”?: **1 pikë**
- A) Një intervistë me një fermer.
B) Një artikull gazete mbi bujqësinë.
C) Parashikimi i motit në televizion.
D) Një broshurë nga Drejtoria e Bujqësisë.
- 7.
- a) Ç’lloj teksti është ky? Zbuloni dy karakteristika gjuhësore tipike për llojin e tij. **3 pikë**
- Lloji i tekstit: _____
- Karakteristika I: _____
- Karakteristika II: _____
- b) Përcaktoni referentin në këtë tekst. **1 pikë**
- _____
8. Identifikoni ***shqisën kryesore***, me anën e së cilës, autorja ka sjellë ngjarjen. Shpjegoni pse është kjo shqisa kryesore, duke e ilustruar përgjigjen me shembuj nga teksti. **3 pikë**
- _____
- _____
- _____

9. Lexoni pjesën: *Nga stuhitë e befta dhe të dhunshme të breshrit ... deri te... shtyhej përpara nga erëra të forta*. Gjeni një shembull të përshkrimit objektiv dhe një shembull të përshkrimit subjektiv. **2 pikë**

Përshkrimi objektiv: _____

Përshkrimi subjektiv: _____

10. Në fjalinë e mëposhtme zbuloni dy figura të stilistikës (secila figurë të shoqërohet me ilustrimin përkatës). **2 pikë**

Nuk i kisha parë trillet e erës, shiut dhe të breshrit, gropat në një fushë gruri, që dukeshin si të ishin gjurmë të rënda këmbësh të një gjiganti që kishte shkelur në ato anë.

Figura I: _____

Figura II: _____

11. a) Cila kohë e foljes mbizotëron në paragrafin e parë? **1 pikë**

- b) Rishkruani fjalinë e mëposhtme në një këndvështrim objektiv. **1 pikë**

Nuk e kisha kuptuar se një shi i butë në pranverë ose në vjeshtë, një shi që bie drejt e poshtë, një shi që spërkat butësisht, është më shumë se një bekim.

12. Ky tekst është shkruar në vetën e parë. Ç'të veçantë sjell kjo teknikë e rrëfimit? **1 pikë**

13. Si do t'i interpretonit fjalët e fermerit në fund të tekstit? **2 pikë**

Epo, atëherë, - tha ai, - keni parë shi.

PJESA II**Eskili****Prometeu****HERMESI**

Me fjalët e tua kryeneçe, të hazdisura,
anijen tënde mbyt në det mjerimesh.

PROMETEJU

Dëgjo këtu: s' e ndërroj mjerimin tim
me servilizmin tënd të ulët, kurrë!

HERMESI

Mos të pëlqen më tepër majë shkëmbit
të jesh mbërthyer, se sa lajmëtar i Zeusit?

PROMETEJU

Më duket vetja më fisnik në pranga
në shkëmb mbërthyer se sa të jem lake¹
besnik i Zeusit.

HERMESI

Po talle me mua si një fëmijë.

PROMETEJU

A s'je ti më naiv se një fëmijë?
Vërtetë besoke se do t'i përgjigjem?
Dëgjo këtu: nuk ka ndëshkim, nuk ka dredhi
që Zeusi të më detyrojë mua
t'i them ato që kanë për t'i ndodhur,
po s'më çliroi nga hekurat mizore.
Le të shkreprijë flakët e rrufeve,
t'ushtojë me gjëmimet e nëndheshme,
le të pështjellë Tok' e Qiell së bashku
me borën pendëbardhë, le t'i tundë
e shembë të gjitha, por ta dish se kurrë
nuk më përkul dot! Kurrë s'do t'i them
se kush do ta përmbys' atë nga fronti.

HERMESI

Shih mos pendohesh për këto që thua!

PROMETEJU

Çdo gjë e kam vendosur që më parë.

HERMESI

Të fola mjaft, por qenka krejt e kotë.
Nga lutjet s'preket zemër si e jotja.
Më kot rropatesh, ti nuk ke shpëtim!

Një trill i çmendur, qoftë dhe krenar,
dobi nuk sjell. Pra, bindju fjalës sime,
përndryshe nuk shpëton nga një stuhi
mjerimesh, që si një tallaz mizor
mbi ty do shembet dhe do të mbulojë,
ky shkëmb do bëhet cop' e thërrime,
kur Zeusi ta godasë me rrufe
dhe shkrepjima. Shkëmb' i zi në gji
të tij do ta varrosë trupin tënd.
Mjaft shekuj do kalojnë, pa të dalësh
prap' ti në dritë. Qeni fluturak
i Zeusit, zhgaba e pangopur kurrë
me gjak, një goxha copë do të shqyejë
me sqep nga trupi yt dhe dit' për ditë
do vijë si një mik krejt i pafuar
të të gërryejë e shqyejë ty mëlçinë!
Prandaj të them: mblihd mendjen! S'janë fjalë
këto prej mburraveci, jo, por dalin
nga goj' e vetë Zeusit të pavdekshëm.
Dhe Zeusi nuk gënjen. Çka thotë ai
vërtet do kryhet. Pra, mendohu mirë,
dhe më beso se je më i fituar
të jesh i urtë, sesa kokëfortë. (*Hermesi largohet*)

PROMETEJU

S'qenkan fjalë boshe, se me të vërtetë
toka me rrëmet po trandet dhe dridhet.
Oshtijnë bubullimat me gjëmime,
gjarpërojnë rrufetë me vetëtima,
gjuhë flake zigzag bëjnë nëpër qiell,
flakërimat verbojnë çdo gjë përçark!
Era pluhurin e rrugës ngre në ajër,
shqota ulërin, vërshëllen me lemeri!
Tok' e qiell e çdo gjë u përzje në botë!
Ja ç'furtunë dërgoi Zeusi i tërbuar
për të më ndëshkuar, për të më përkulur!
Shih, o mëmë Tokë,
e nderuar nënë,
Shih eter i shenjtë
që me dritë botën
skaj më skaj pështjell,
shihni si po vuaj
krejt pa pasur faj!

¹ Lake – shërbëtor.

Rrethoni alternativën e saktë për pyetjet nga 14 deri në 20.

- 14.** Personazhi i Prometeut është marrë nga: **1 pikë**
- A) historia;
B) mitologjia;
C) baladat e vjetra;
D) fantazia e autorit.
- 15.** Gjatë gjithë këtij fragmenti, Prometeu shfaqet: **1 pikë**
- A) i qetë;
B) i lëkundur;
C) i vendosur;
D) i mërzhitur.
- 16.** Në cilën prej alternativave të mëposhtme është përdorur metafora? **1 pikë**
- A) Nuk shpëton nga një stuhi mjerimesh.
B) Më duket vetja më fisnik në pranga.
C) Po talle me mua si një fëmijë.
D) Shih mos pendohesh për këto që thua!
- 17.** Në vargun: *Më kot rropatesh, ti nuk ke shpëtim!* fjala *rropatesh* ka kuptimin: **1 pikë**
- A) bërtet;
B) mërzhitesh;
C) përpiqesh;
D) shqetësohesh.
- 18.** Në cilin prej vargjeve të mëposhtme, Hermes i jep një këshillë Prometeut? **1 pikë**
- A) Të fola mjaft, por qenka krejt e kotë.
B) Nga lutjet s'preket zemër si e jotja.
C) Një trill i çmendur, qoftë dhe krenar, / dobi nuk sjell.
D) Më beso je më i fituar/ të jesh i urtë, sesa kokëfortë.
- 19.** Në cilën prej alternativave të mëposhtme është përdorur një trajtë dialektore? **1 pikë**
- A) Toka me rrëmet po trandet dhe dridhet.
B) Le të shkreprijnë flakët e rrufeve.
C) Ky shkëmb do bëhet cop' e thërime.
D) Gjuhë flake zigzag bëjnë nëpër qiell.
- 20.** Emri i Prometeut ka domethënie: **1 pikë**
- A) e lajmëtarit të perëndive;
B) e krijuesit të zjarrit;
C) e parathënësit të fatit;
D) e mbrojtësit të arteve.

21.

a) Tregoni shkakun e konfliktit në këtë fragment të tragjedisë.

1 pikë

b) Cila është, sipas Prometeut, një karakteristikë e Hermesit? Identifikoni në fjalët që ai i thotë Hermesit, një çift antonimik që jep edhe thelbin e kontrastit midis tyre.

2 pikë

c) Zbuloni një tipar të Prometeut që e bën atë një hero tragjik.

1 pikë

22. Përcaktoni në vargjet e mëposhtme figurën stilistike që krijohet nga përdorimi i foljeve. Cili është funksioni artistik i këtij përdorimi?

2 pikë

*...Le të shkreprijnë flakët e rrufeve,
t'ushtojë me gjëmimet e nëndheshme,
le të pëshqijellë Tok' e Qiell së bashku
me borën pendëbardhë, le t'i tundë
e shembë të gjitha, ...*

23. Ç'kanë të përbashkët fjalët pendëbardhë dhe kokëfortë nga ana stilistike dhe fjalëformuese (mënyra e ndërtimit)?

2 pikë

Stilistike: _____

Fjalëformuese: _____

24.

a) Cila është atmosfera që sundon në fund të këtij fragmenti? Përshkruajeni atë duke theksuar edhe disa nga fjalët kyç që japin thelbin e saj.

3 pikë

b) Edhe pse Prometeu është i lidhur dhe i torturuar, mendoni se një pjesë e tij mbetet e lirë? Argumentoni mendimin tuaj.

2 pikë
